

Република Србија
ФАКУЛТЕТ ПЕДАГОШКИХ НАУКА
УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ
Број: 01-2449/1-2
23.06.2022.
Јагодина

На основу члана 11. став 3. Правилника о пријави и одбрани завршног рада на мастер академским студијама (број: 01-5812/1, од 24.12.2019.), а у складу са одлуком Наставно-научног већа Факултета, број: 01-5115/1, од 14.11.2019. године, Факултет педагошких наука Универзитета у Крагујевцу обавештава јавност

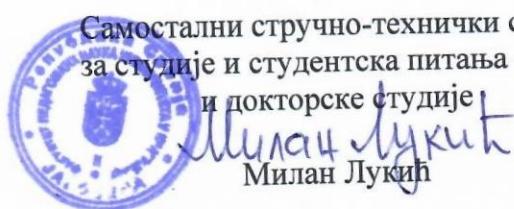
I. Ставља се на увид јавности завршни рад на мастер академским студијама, под називом *Ојремљеност ђедицкоске устанице средњевима за реализацију исјараживачких активности*, кандидата Кристине Чурлић и *Извештај комисије за оцену и одбрану наведеној завршној ради* број 01-2449/1 од 23.06.2022. године.

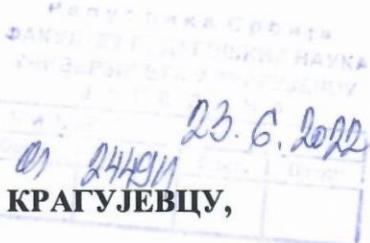
II. Извештај Комисије ставља се на увид јавности објављивањем на сајту Факултета. Завршни рад на мастер академским студијама и извештај комисије стављају се на увид јавности у библиотеки Факултета.

III. Рок објављивања: 8 дана.

IV. Примедбе и предлози на урађени завршни рад на мастер академским студијама и извештај комисије достављају се у предвиђеном року преко пословног секретара.

Достављено администратору и библиотеци, и истакнуто на огласној табли 23.06.2022. године.

ФАКУЛТЕТ ПЕДАГОШКИХ НАУКА УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ, ЈАГОДИНА

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ФАКУЛТЕТА ПЕДАГОШКИХ НАУКА УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ, ЈАГОДИНА

Одлуком Наставно-научног већа Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, Јагодина, бр. 01-4867/1, донетој на седници одржаној 18. новембра 2021. године, образована је Комисија за оцену и одбрану завршног рада на мастер академским студијама, под називом *Опремљеност предшколске установе средствима за реализацију истраживачких активности*, кандидата Кристине Чурлић II-05/2020 - МС, у саставу:

Председник:

Проф. др Емина Копас-Вукашиновић, редовни професор Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, Јагодина, за ужу научну област Педагогија, и

Чланови:

1. Др Биљана Стојановић, доцент Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, Јагодина, за ужу научну област Педагогија
2. Др Ирена Голубовић-Илић, доцент Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, за ужу научну област Методика наставе природе и друштва, ментор.

На основу процене мастер рада Комисија подноси следећи

ИЗВЕШТАЈ

Мастер рад под називом *Опремљеност предшколске установе средствима за реализацију истраживачких активности* написан је у обиму од 112 страница.

Након насловне стране, резимеа на српском и енглеском језику и кључне документацијске информације, налази се Садржај рада (2 странице), а затим следи текст мастер рада, који је систематизован у следећа поглавља:

1. Увод (4 странице)
2. Теоријске основе истраживања (39 страница)
3. Методолошки оквир истраживања (3 странице)
4. Анализа и интерпретација резултата истраживања (47 страница)
5. Закључна разматрања (3 странице) и
6. Литература (4 странице) и
7. Прилози (5 страница).

У оквиру **увода** кандидаткиња напомиње да се код деце још на раном узрасту примећује огромна радозналост за проучавање окружења. Своја прва искуства доживљавају преко чула, активно истражују свет око себе, проширују и акумулирају многобројна

искуства која битно утичу на њихову личност, посебно на интелектуални развој. Околина за дете представља непресушни извор знања, утисака и доживљаја. Оно се не може задовољити пасивним посматрањем и готовим знањима које добија од одраслих, већ има жељу да истражује, а своја знања и претпоставке проверава. Богата дечија искуства стечена кроз игру, спонтаним учењем и начини на које усваја знања у својим првим годинама живота представљају темељ за развијање различитих способности и успех у даљем школовању, будућем раду и свакодневном животу. Због тога је потребно осмислiti и створити подстицајну средину, позитивну климу, материјале и средства који ће бити примерени дечјем узрасту и интересовањима, представљати извор знања, утисака и доживљаја, и подстицај деце за експериментисање, откривање, проверавање и усвајање знања.

Теоријске основе истраживања кандидаткиња започиње појмовним одређењем основних појмова - *предшколско васпитање и образовање, активно учење, истраживачке активности и средства рада*. Наглашава велики значај *предшколског васпитања и образовања*, његову педагошку и друштвену функцију у чијој је основи развој многобројних способности деце и њихово припремање за даљи живот у савременим условима. Подразумева организован и институционализован васпитно-образовни рад са децом у периоду њиховог најбурнијег и најинтензивнијег развоја. Од 2018. године се реализује по *Основама програма предшколског васпитања и образовања – Године узлета*, кроз игру, спонтано искривено и ситуационо учење. Деца предшколског узраста требало би да уче *активно* – да им се не пружају готова знања, већ да самостално, или уз помоћ васпитача, долазе до знања решавањем проблема, трагањем и проналажењем одговора на питања, проверавањем својих претпоставки и сл. Деца су субјекти способни да испитују предмете и појаве, анализирају их, увиђају разлике, откривају сличности, закључују о односима, организују податке и користе информације, само ако им се за то пружи прикладна могућност и на одговарајући начин се усмере (Поткоњак, Шимлеша, 1989). Активности које карактерише упућивање и подстицање деце да самостално проучавају, истражују и откривају своје непосредно окружење заправо су *истраживачке*. Подразумевају директан контакт деце са њима блиским и интересантним предметима; актуелна, интересантна, провокативна и атрактивна питања, задатке или проблеме који су осмишљени на тај начин да децу подстичу и покрећу на размишљање, деловање и залагање. Да би биле успешне, истраживачке активности захтевају квалитетан избор и довољан број *средстава за рад*.

Деца још на раном узрасту испољавају огромну радозналост, јавља се потреба и мотивисаност да упознају, истражују и схвате појаве и промене које уочавају у свом окружењу. С обзиром да имају огроман потенцијал за учење и да уче сопственом активношћу и искривом, ненамерно и спонтано, деци је на раном узрасту потребно обезбедити богато, подстицајно и изазовно окружење за учење. Неопходан им је непосредан контакт са различитим материјалима, предметима, односно дosta различитих средстава којима ће деца манипулисати, испитивати, експериментисати, уочавати сличности и разлике, упоређивати. Помоћ и улога васпитача током активности огледа се у усмеравању, подстицању, охрабривању деце, јер је учење у савременом курикулуму засновано на теорији конструктивизма и суконструктивизма, тј. знање се не преноси, него стиче и ствара у социјалној конструкцији са другима (вршњацима и одраслима).

Спонтана, добровољна, самомотивишућа и комплексна активност која проистиче, такође, из дечје унутрашње потребе је *игра*. Игра дете потпуно обузима, у њој креира ситуације које су под његовом контролом, које само ствара и разуме, нема страх од могућих

грешака и осећа се сигурно, па се због тога каже да је игра природан начин учења предшколског детета. Када се игра, дете заправо истражује свет око себе, али и сопствене могућности и начине деловања у различитим ситуацијама - кроз игру учи, учећи се игра.

Имајући у виду да деца у предшколском периоду усвајају знања спонтано, кандидаткиња детаљније објашњава карактеристике и предности *искусственог* и *ситуационог* учења. Са жељом да нешто истраже, открију или представе деца «улазе» у одређене ситуације (циљано се баве неким проблемом који их интересује); у питању су животно-практичне ситуације и садржајима са којима се деца суочавају код куће и у свакодневном животу – отуда *ситуационо* учење. При том уче из свега и на основу свега што раде, уче из онога што виде, што чују, пробају и доживе – отуда *искусствено*. Суштина је да деца буду активна и да коришћењем различитих средстава истражују неки њима смислен задатак, проблем, питање, да проверавају своје идеје и сазнају, анализирају и изражавају доживљено. Ситуације су *делатне* – дете активно партиципира у њима, при чему је акценат на *процесу* делања, а не на *производу* учења. Добро осмишљене ситуације учења су подстицајне, изазовне, атрактивне, а када је дете активни учесник, има прилику да самостално одлучује и да сноси последице својих одлука, васпитно-образовна вредност активности је већа.

О значају, особеностима и начинима организовања истраживачких активности кандидаткиња говори из угла услова неопходних да би се: а) код детета развиле способности за истраживање, б) «пробудила» жеља за истраживањем и в) омогућило активно истраживање - упоређивање предмета, издвајање и разликовање битних обележја од небитних, проширивање знања о предметима који га окружују, развијање пажње и осталих когнитивних функција. Добро осмишљене истраживачке активности темеље се на посматрању, описивању, упоређивању, мерењу, прикупљању и разврставању података, објашњавању, разумевању, самосталном постављању нових питања и тражењу одговора на њих. Истраживачки приступ процесу учења чини динамичнијим, промовише активан и непосредан однос деце према предмету сазнавања и средствима рада, редефинише досадашње знање, ставове и мишљења деце, стимулише и развија критичко мишљење (Јањић, Драгић, 2016). Приликом таквог начина рада дете и васпитач су партнери - васпитач планира, осмишљава, иницира и подржава децу како би самостално дошла до сазнавања која ће применити у будућем раду и свакодневном животу. Током реализације планираног учења васпитач прати, препознаје и открива оно што деца предшколског узраста знају, запажа и процењује дечија интересовања, проблеме и потребе, па на основу тога одређује и планира на који начин ће бити уређена средина, материјали и активности подстицајне за учење у новим правцима.

Када је реч о средствима рада неопходним за реализацију истраживачких активности кандидаткиња напомиње да се истраживачке активности без средстава не могу организовати. Она би требало да су разноврсна, да имају своје одређено место у простору, да буду видљива, занимљива, функционална, доступна, чиста и уредна, а да је деци омогућено да их што самосталније бирају. С тим у вези, последње поглавље у оквиру теоријског дела рада односи се на различите начине класификације средстава рада и њихову примену, па кандидаткиња, полазећи од начина перцепирања стварности, детаљно описује и објашњава различите врсте визуелних, аудитивних и аудиовизуелних средстава које васпитачи могу користити, на само у области Упознавања околине, већ у целокупном васпитно-образовном раду.

У поглављу **Методолошки оквир истраживања** наведен је проблем истраживања одређен питањем: *Да ли у предшколским установама постоје средства рада која су погодна и омогућавају примену истраживачког приступа?* Узимајући у обзир колико је битно да се у васпитно-образовном раду користе различита средства, посебно када је реч о активностима истраживачког карактера, кандидаткиња за предмет истраживања одређује опремљеност предшколских установа средствима која омогућавају истраживања у области Упознавања околине. Из циља истраживања који је био да се утврди опремљеност предшколских установа средствима рада за реализацију истраживачких активности у области Упознавања околине, произашли су следећи задаци:

- 1) Утврдити да ли у предшколским установама постоје визуелна средства рада погодна за примену истраживачког приступа у области Упознавања околине,
- 2) Истражити да ли у предшколским установама постоје аудитивна средства рада погодна за организацију истраживачких активности у области Упознавања околине,
- 3) Испитати којим аудио-визуелним средствима која омогућавају организацију истраживачких активности у области Упознавања околине располажу предшколске установе.
- 4) Представити и навести средства рада у предшколским установама која су погодна и омогућавају примену истраживачког приступа у области Упознавања околине.

Почетна претпоставка или основна хипотеза (X_0) на којој је базирано истраживање била је да су предшколске установе довољно и адекватно опремљене средствима за реализацију истраживачких активности у области Упознавања околине. У односу на постављени циљ, задатке истраживања и општу хипотезу, утврђене су и посебне хипотезе.

Истраживање је спроведено применом методе теоријске анализе, методе анализе садржаја и техником систематског посматрања у периоду од марта до јуна 2021. године у четири вртића предшколске установе „Олга Јовишић Рита“ на подручју града Краљева. Коришћењем чек-листе, у оквиру које су побројана и наведена средства рада погодна и потребна за организацију истраживачких активности, кандидаткиња је у четири васпитне групе вртића *Полетарац*, *Бамби*, *Младост* и *Пчелица* идентификовала средства рада која су се тамо налазила, анализирала прикупљене податке, а затим их графички и табеларно представила.

Резултати истраживања, запажања и коментари на број и структуру (распоред) средства која постоје у вртићима налазе се у последњем поглављу рада - **Анализа и интерпретација резултата истраживања**. У складу са утврђеним задацима, резултати су систематизовани у четири засебна поглавља: 1) Визуелна средства рада погодна за реализацију истраживачких активности у области Упознавања околине; 2) Аудитивна средства рада погодна за реализацију истраживачких активности у области Упознавања околине, 3) Аудиовизуелна средства рада погодна за реализацију истраживачких активности у области Упознавања околине и 4) Начини и могућности примене визуелних, аудитивних и аудиовизуелних средства приликом реализације истраживачких активности у области Упознавања околине. У прва три поглавља кандидаткиња полази најпре од количине (укупног броја) визуелних, односно аудитивних и аудиовизуелних средстава која се могу применити у истраживачким активностима, да би затим детаљније, за сваки објекат у коме је истраживање обављено, анализирала врсту и структуру средстава која постоје.

Посебну вредност у раду има четврто поглавље у оквиру кога је кандидаткиња представила начине и могућности примене визуелних, аудитивних и аудиовизуелних средства приликом реализације истраживачких активности у области Упознавања околине и истакла да за њихово успешно организовање није довољно да одређена средства само постоје, већ и да на одговарајући начин буду употребљена. Да би рад са децом могао да се сматра истраживачким, много важнији је **начин** њиховог коришћења, улога деце током активности, начин комуникације између деце и васпитача. Кандидаткиња наводи примере примене истраживачких активности:

- на почетку (уводном делу) планиране ситуације учења:
 1. Магнетизам
 2. Домаће животиње
 3. Природни и вештачки извори светlostи
 4. Чаробно путовање у Кину
- у централном (главном делу) планиране ситуације учења:
 5. Значај воде
 6. Кружење воде у природи
 7. Уринарни систем
 8. Електрицитет
 9. Магнетизам
 10. Чуло укуса
 11. Дисање биљака
- у завршном делу планиране ситуације учења:
 12. Магнети
 13. Електрицитет
 14. Сенка
 15. Понашање тела у води (плива – тоне).

15 наведених примера и идеја за организовање активности истраживачког карактера у појединим деловима ситуација учења представљају моделе за креирање сличних, нових и другачијих истраживачких активности, не само из Упознавања околине, него и свих других области рада са децом.

Рад се завршава **Закључним разматрањима** где је наглашено да деци треба омогућити да се играју и делају - активно учествују у животно-практичним ситуацијама и ситуацијама планираног учења како би усвојила знања о себи, окружењу и развила своје потенцијале. Потребни су инспиративан простор и подстицајно окружење, са интересантним и провокативним средствима која деци омогућавају да истражују, преиспитују, упоређују, буду радознала, креативна, истрајна, да би развили способности за целоживотно учење. Истраживање је показало да су четири објекта предшколске установе „Олга Јовишић Рита” подручју града Краљева у довољној мери и адекватно опремљене визуелним, аудитивним и аудиовизуелним средствима за реализацију истраживачких активности у области Упознавања околине. Општи закључак је да тренутним стањем, када је реч о опремљености предшколских установа средствима за реализацију истраживачких активности, можемо бити задовољни – средства за организовање истраживачких подухвата постоје, а да ли се и на који начин употребљавају

остаје отворено питање на које одговор зависи од методичке оспособљености, воље, жеље, ентузијазма и креативности васпитача.

Закључак и предлог

Активности и ситуације учења истраживачког карактера постају императив и одлучујући фактор успешног и квалитетног рада у предшколским установама. Без истраживачких подухвата деца не могу активно да учествују у свом учењу и развоју, не могу да слободно изражавају своје идеје, да испоље своју креативност, интересовања, потребе, иницијативност, да критички мисле, развијају своје потенцијале и оспособе се за целоживотно учење. Услов за реализацију таквих активности су одговарајућа средства рада. Добар избор и адекватан начин коришћења појединачних средстава могу имати велики утицај на резултате учења и веома битну улогу у целокупном развоју деце. С обзиром да кандидаткиња врло детаљно објашњава начине коришћења појединачних средстава у истраживачке сврхе и наводи примере ситуација учења заснованих на истраживачком приступу, овај мастер рад представља оригиналан и значајан допринос даљем развоју васпитно-образовног рада у области упознавања околине, али и рада са децом предшколског узраста уопште.

Комисија, у складу са наведеним, предлаже Наставно-научном већу да усвоји поднети извештај и одобри јавну одбрану завршног мастер рада на тему *Опремљеност предшколске установе средствима за реализацију истраживачких активности*, кандидата **Кристине Чурлић** II-05/2020 - МС .

Комисија:

Е. Копас-Вукашиновић

Проф. др Емина Копас-Вукашиновић, редовни професор
Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу,
Јагодина, за ужу научну област *Педагогија*, председник

др Биљана Стојановић, ванредни професор
Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу,
Јагодина, за ужу научну област *Педагогија*, члан

И. Голубовић-Илић

др Ирена Голубовић-Илић, ванредни професор
Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу,
Јагодина, за ужу научну област
Методика наставе природе и друштва, ментор